Ert datum:
2026-06-24

Datum:
2026-10-19

Er ref:
Fi2026/01570

Diarienummer:
UHM-2026-0271

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Promemorian Åtgärder för att öka antalet registrerade i Kammarkollegiets register för idéburna organisationer

Sammanfattning

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker att åtgärder vidtas för att öka antalet registrerade idéburna organisationer i Kammarkollegiets register för idéburna organisationer. Upphandlingsmyndigheten lyfte i sitt remissvar (UHM-2020-002) till utredningen Idéburen välfärd (SOU 2019:56) att en viktig förutsättning för att statistiken kring idéburna organisationer ska bli tillförlitlig är att idéburna organisationer i tillräcklig utsträckning väljer att registrera sig. Av utredningsuppdraget till den nu aktuella promemorian följer att registrering inte skett i tillräcklig omfattning. Upphandlingsmyndigheten redogör närmare för sin uppfattning av respektive förslag i promemorian nedan. Upphandlingsmyndigheten vill även påtala att det, även om de nu aktuella förslagen genomförs, kvarstår trösklar för att idéburna organisationer ska vilja registrera sig i registret. Samtidigt saknas enligt Upphandlingsmyndigheten tydliga fördelar för de organisationer som väljer att registrera sig. Det riskerar i sin tur att registret inte blir heltäckande, och följden av det blir att förutsättningarna för att exempelvis kunna mäta de idéburna organisationernas andel av den offentliga marknaden på ett ändamålsenligt sätt, påverkas negativt.

Upphandlingsmyndigheten
Adress: Box 1194, SE-171 23 Solna I Besöksadress: Svetsarvägen 10, Solna
Telefon: 08-586 21 700 I E-post: info@uhmynd.se I upphandlingsmyndigheten.se

4.1 Fler idéburna organisationer ska kunna registrera sig

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker förslaget. Om registret blir heltäckande vad gäller antalet idéburna organisationer, kombinerat med att registret innehåller fler uppgifter om dessa organisationer, kan det utgöra ett stöd för upphandlande myndigheter exempelvis i samband med reserverad upphandling enligt 19 kap. 25 a § i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU.

4.2 Begränsningen om värdeöverföringar ska inte omfatta aktörer som inte bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker att begränsningen om värdeöverföringar ändras på så sätt att undantaget för idéburna organisationer som bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärd endast får göra överföringar till andra registrerade organisationer som bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Upphandlingsmyndigheten delar bedömningen att det skulle öppnas upp en risk för missbruk av reglerna om undantaget även skulle omfatta värdeöverföringar till idéburna organisationer som inte bedriver, eller inte har för avsikt att bedriva, offentligt finansierad välfärdsverksamhet.

4.3 Registret ska innehålla fler uppgifter

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker förslaget. De uppgifter som registret föreslås kompletteras med kan utgöra värdefull information för en upphandlande myndighet, exempelvis om den upphandlande myndigheten överväger att genomföra en reserverad upphandling enligt 19 kap. 25 a § LOU. Uppgifterna kan även fungera som stöd för en upphandlande myndighet inför ett eventuellt ingående av ett idéburet offentligt partnerskap, IOP, under förutsättning att det är förenligt med andra relevanta regelverk, såsom upphandlingsreglerna och statsstödsreglerna (samt kommunalrätten vad gäller kommuner och regioner).

För att registret ska få den önskade effekten krävs dock att de idéburna organisationernas anslutningsgrad till registret är hög.

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker att innehållet i registret bör finnas tillgängligt på Kammarkollegiets webbplats.

4.4 Tiden för begränsningen om värdeöverföringar efter avregistrering ska kortas ned

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det kan antas att denna begränsning haft en hämmande effekt hos idéburna organisationer att vilja registrera sig. Givet de begränsade direkta fördelarna för idéburna organisationer att finnas med i registret, framstår en period om tre år för begränsningen av överföringar som lämplig.

4.5 Skyldigheten att årligen rapportera värdeöverföringar ska tas bort

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker att förslaget att de idéburna organisationer som omfattas av förbudet mot vissa värdeöverföringar inte skriftligen ska behöva

rapportera värdeöverföringar årligen. Kammarkollegiet har ett tillsynsansvar att inga otillåtna värdeöverföringar har skett. Upphandlingsmyndigheten delar utredarens bedömning att den föreslagna ordningen för Kammarkollegiets tillsynsarbete bedöms vara tillräcklig för att undvika otillåtna värdeöverföringar.

4.6 Straffbestämmelsen för överträdelser av begränsningen om värdeöverföringar tas bort

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker förslaget. Myndigheten delar uppfattningen att en straffbestämmelse för en överträdelse av begränsningen om värdeöverföringar inte är motiverad i och med att registreringen i registret är frivillig, samtidigt som det följer inte några direkta fördelar för de idéburna organisationerna att vara med i registret.

4.7 En idéburen organisation som gör överföringar i strid med begränsningen om värdeöverföringen ska avregistreras

Upphandlingsmyndigheten tillstyrker förslaget. En avregistrering, eller en varning vid en mindre allvarlig överträdelse, framstår som mer proportionerliga alternativ vid otillåtna värdeöverföringar, än den idag gällande straffbestämmelsen 14 § i lagen.

Övriga synpunkter

Upphandlingsmyndigheten vill, utöver att lämna synpunkter på de förslag som framförs i promemorian, framföra följande kommentarer med anledning av översynen av reglerna kring registret samt andra initiativ som har en koppling till registret.

Upphandlingsmyndigheten har ett pågående regeringsuppdrag (Fi2023/02493 och Fi2026/00595) som dels avser att Upphandlingsmyndigheten ska ta fram ett förslag på en lag och eventuell annan författning som reglerar samverkansformen idéburet offentligt partnerskap (IOP), dels lämna förslag på åtgärder för hur den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden kan mätas och synliggöras.

Vad gäller det senare uppdraget ser Upphandlingsmyndigheten att det nu aktuella registret kan utgöra en viktig del för att på ett ändamålsenligt sätt kunna mäta den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden. För att registret ska kunna användas vid en sådan mätning vill Upphandlingsmyndigheten understryka vikten av att registret i praktiken blir tillräckligt täckande för att det ska utgöra en kvalitativ informationskälla för mätningen. Sett till antalet idéburna organisationer som i dagsläget har registrerat sig, samt bedömningen av hur många organisationer som potentiellt sett skulle kunna registrera sig, är Upphandlingsmyndigheten tveksam till att de i promemorian föreslagna ändringarna i sig kommer leda till att en så stor andel av de idéburna organisationerna väljer att registrera sig att registret blir en tillförlitlig källa för mätning av den idéburna sektorns andel av den offentliga marknaden.

Vad gäller uppdraget att ta fram ett förslag på en lag och eventuell annan författning som reglerar IOP, har Upphandlingsmyndigheten inom ramen för det arbetet genomfört ett antal samråd, bland annat med ett antal idéburna organisationer. Från

dessa samråd har det bland annat framkommit att den nuvarande kostnaden för att registrera sig, och den löpande kostnaden för att fortsatt vara registrerad, är en faktor som avhåller organisationer från att registrera sig. Inspelen från samråden bekräftar Upphandlingsmyndighetens uppfattning att kostnaden för registrering är starkt avhållande för de idéburna organisationernas vilja att registrera sig.

I kombination med vad som framförts ovan ser inte Upphandlingsmyndigheten att det finns några incitament för idéburna organisationer att registrera sig i registret då det inte är obligatoriskt med registrering, eller ger några direkta fördelar för organisationerna att registrera sig. Detta gäller oavsett om de i promemorian föreslagna ändringarna genomförs. Det finns därmed en risk att registret inte heller framöver kommer bli heltäckande.

Om regeringen och lagstiftaren väljer att gå vidare med de i promemorian föreslagna ändringarna bör en uppföljning göras inom en relativt snar framtid för att se vilken effekt åtgärderna har gett. Om åtgärderna inte har gett någon större effekt bör regeringen överväga att utreda om det kan vara lämpligt att lyfta bort ytterligare hinder för registrering, exempelvis de idéburnas kostnad för registrering samt löpande kostnad för tillsyn. Regeringen bör i en sådan situation även överväga att utreda om det är möjligt att koppla några incitament för de idéburna till en registrering, alternativt om det ska vara obligatoriskt för de idéburna att registrera sig.

I sammanhanget noterar Upphandlingsmyndigheten också att det i förslaget till ny upphandlingsförordning som presenterades av EU-kommissionen i september (COM(2026) 590 final 2026/0265 (COD)) finns ett förslag om reserverad upphandling för non-profit organisationer. Kraven för deltagande i sådan upphandling är att organisationerna är rättsligt erkända som icke-vinstdrivande enligt nationell rätt i den medlemsstat där de är etablerade, att organisationens huvudsakliga syfte ska vara att tillhandahålla en allmännyttig välfärdstjänst, att dess beslut inte får styras av rent kommersiella överväganden, och överskott i uppdraget ska återinvesteras i den verksamhet organisationen har bildats för.

Givet hur kraven på organisationerna är utformade i förslaget på upphandlingsförordning uppkommer bland annat frågan om organisationerna ska bli rättsligt erkända som icke-vinstdrivande genom registerlagen, eller genom någon helt annan lösning. En fortsatt översyn av registerlagen kan därför bli nödvändig även av detta skäl.

Generaldirektör Anja Clausin har beslutat i detta ärende. Jurist Mattias Ljungkvist har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefen för Avdelningen för juridiska tjänster Sofia Mårtensson, samt chefen för Avdelningen för hållbarhet, statistik och analys Sofia Tullberg, deltagit.

Anja Clausin

Mattias Ljungkvist

Upphandlingsmyndigheten
Adress: Box 1194, SE-171 23 Solna I Besöksadress: Svetsarvägen 10, Solna
Telefon: 08-586 21 700 I E-post: info@uhmynd.se I upphandlingsmyndigheten.se